

Urvalsprov H

Läs noga igenom alla instruktioner.

Det här urvalsprovet har en gemensam del och 3 differentierade delar. Du ser de delar som du måste utföra för de ansökningsmål du söker till.

Varje del av provet har en fastställd tid för utförande. Tiden visas i provsystemet. När den delspecifika tiden har löpt ut stängs delen i fråga. Om du inte hinner utföra delen sparas den senaste situationen som svar. **Du kan utföra delarna i valfri ordning, men den öppnade delen måste utföras på en gång och du kan inte återvända till delen senare.**

Utöver de delspecifika tiderna för utförande innehåller provtiden 5 minuter för att läsa instruktionerna på urvalsprovets framsida och för att gå till följande del. Obs! Om du överskrider denna tid på 5 minuter förlorar du provtid för att utföra delarna när du läser instruktionerna på framsidan och går till följande del.

Under provet får du endast ha urvalsprovsystemet Vallu öppet samt de separata materialfiler som öppnas i systemet.

Du kan skissa upp dina svar på pappren som delats ut. Anteckningar som du har gjort på pappren beaktas inte i bedömningen.

Provets poängsättning anges i de delspecifika instruktionerna.

Den gemensamma delen

Den öppnade delen måste utföras på en gång och du kan inte återvända till den senare.

När den delspecifika tiden har löpt ut stängs delen i fråga. Om du inte hinner utföra delen sparas den senaste situationen som svar.

Det är tillåtet att använda sökfunktionen i urvalsprovet (till exempel med tangentkombinationen Ctrl+F eller Cmd+F). Sökfunktionen kanske inte hittar all text, till exempel text i bilder.

Delen består av uppgifterna A1–A30. Från delen kan du få sammanlagt 30 poäng.

Uppgifterna baserar sig på materialet och informationen i provet.

Materialfilerna är pdf-filer som kan öppnas med vilket pdf-program som helst. Det öppnade provmaterialet får dras till ett separat fönster bredvid uppgifterna.

Uppgifterna A1–A10 är flervalstuppgifter. Varje uppgift innehåller fem påståenden, varav 1–5 är sanna. Svara utifrån materialet som delats ut genom att kryssa för de påståenden som är sanna. Varje förkryssat påstående som är sant ger +0,3 poäng, liksom även att låta bli att kryssa för ett falskt påstående. Varje felaktigt kryss/brist på kryss ger -0,3 poäng. Från en uppgift kan man få högst 1,5 poäng och från uppgifterna A1–A10 sammanlagt 15 poäng. Att helt låta bli att kryssa för en uppgift tolkas som att man låter bli att svara, varvid uppgiften ger -1,5 poäng.

Uppgifterna A1–A10 baserar sig på material som delas ut under provet. För uppgifterna A1–A10 öppnas det material som behövs via länken nedan:

Ilkka Niiniluoto (2019), Anna Ovaska (2019) & Wikipedia (2025)

A1. Vilka av följande påståenden motsvarar de synpunkter som Niiniluoto presenterar i sin text?

- ☐ **Postsanningens tid är inget nytt fenomen.**
- ☐ Religionernas syfte har alltid varit att ljuga för människor och vilseleda dem.
- ☐ Ett felaktigt påstående som grundar sig på en åsikt är motsatsen till sanningen.

- ☐ Eftersom vetenskapen är självkorrigerande kan den inte ha fel.
- ☐ Postsanningens tid har visat att känslor och föreställningar påverkar den allmänna opinionen mer än objektiva fakta.

A2. Vilka av följande påståenden beskriver postsanningens tid enligt Niiniluoto?

- ☐ Osanning och lögn är begrepp som bör hållas åtskilda. Som ett exempel på detta hänvisar Niiniluoto till skitprat, vars upphovsman inte medvetet försöker framföra lögner.
- ☐ **Lögner sprids avsiktligt och deras inverkan på samhällena är betydande.**
- ☐ **Postsanningens tid kan i praktiken hänvisa till alla historiska perioder, för såsom Yuval Noah Harari har framfört har människors förmåga att hitta på berättelser som tilltalar dem själva och andra funnits i alla samhällen vi känner till.**
- ☐ Vissa människor är beredda att acceptera lögner/osanningar i ideologins namn.
- ☐ De sociala medierna har haft en betydande roll i övergången till postsanningens tid under det senaste decenniet.

A3. Vilka av följande påståenden motsvarar de synpunkter som Ovaska presenterar i sin text?

- ☐ Kritiskt tänkande främjar spridningen av konspirationsteorier.
- ☐ Den sociala konstruktivismen visar att verkligheten inte existerar.
- ☐ **Det är tvivelaktigt om postmoderna teorier var så kända att de skulle ha gett upphov till omfattande vetenskapsfientlighet.**
- ☐ I postsanningens tid har vetenskapliga institutioner blivit överflödiga.
- ☐ **I den populistiska politiken används lögner som ett verktyg för propaganda för att skapa en atmosfär av tvivel.**

A4. Vilka av följande påståenden motsvarar Ovaskas syn på social konstruktivism?

- ☐ Målet med social konstruktivism är att ifrågasätta värdet av vetenskaplig forskning.

- ☐ **Förutsättningen för den kritik som framfördes av den sociala konstruktivismen var tanken att människor förenas av sin tro på vetenskaplig auktoritet.**
- ☐ **Den sociala konstruktivismen strävar efter att gestalta och avslöja hur olika system påverkar sättet på vilket kunskap produceras.**
- ☐ **I Judith Butlers tänkande produceras kön genom upprepning, och samhällsstrukturerna formar könet så att individen i sista hand själv kan välja sitt kön.**
- ☐ **Att uppfatta den sociala verkligheten kräver att man förstår maktstrukturerna.**

A5. Ovaska behandlar den franske filosofen Bruno Latours synpunkter.

Enligt Ovaska...

- ☐ **har Latour avsevärt ändrat sina tankar om vetenskapens betydelse.**
- ☐ **har vetenskapens samhälleliga ställning enligt Latour försämrats under de senaste årtiondena.**
- ☐ **är Latour en konstruktivist, och därför motsätter han sig postmoderna tankar.**
- ☐ **anser Latour att vetenskapens ställning tidigare var så stark att kritik var lättare.**
- ☐ **väckte frågan om en delad verklighet som ställdes till Latour honom att kritiskt granska sitt tidigare tänkande.**

A6. Ovaska skriver att den delade vetenskapliga verkligheten är hotad, Niiniluoto använder termen postsanningens tid. Vad anser de i dessa texter vara typiskt för vår tid?

- ☐ **Enligt båda skribenterna har människor skapat bubblor bland annat på grund av sociala medier.**
- ☐ **Båda skribenterna anser att det blivit vanligare att makthavare ljugar.**
- ☐ **Båda skribenterna anser att vetenskapens ställning som garanti för sanningen har försvagats under den senaste tiden.**
- ☐ **Niiniluoto betonar utvärderingen av forskning som sker inom vetenskapssamfundet.**
- ☐ **Enligt Ovaska leder fokus på att identifiera maktstrukturer vetenskapen i fel riktning.**

A7. Niiniluoto och Ovaska diskuterar sanningens och kunskapens samt i sista hand vetenskapens ställning på följande sätt:

- ☐ Ovaska ser drag också i den vetenskapliga verksamheten som kan förhindra att ett neutralt perspektiv uppnås.
- ☐ Niiniluoto anser att vetenskapens självkorrigering är den bästa möjligheten att eftersträva kunskap.
- ☐ Ovaska bedömer att postmodernismen och den sociala konstruktivismen inte i sig strider mot målen för vetenskapligt tänkande.
- ☐ Både Niiniluoto och Ovaska anser att begreppet sanning har utmanats på ett oroväckande sätt under de senaste åren.
- ☐ För att producera vetenskaplig kunskap krävs kritiskt tänkande.

A8. Vilka av följande påståenden motsvarar uppfattningen om Wikipedias syfte som presenteras i Wikipedia-artikeln?

- ☐ Encyklopedin ska beskriva olika synpunkter på ett visst ämne för att man ska kunna uppnå enighet om vilken av dem som är den objektiva sanningen.
- ☐ Målet med att sammanställa olika åsikter är att visa att kunskap och sanning är föränderliga begrepp, och därför är också fakta alltid partiska.
- ☐ Syftet med en encyklopediartikel är att framföra starka och övertygande motiveringar för en viss teori.
- ☐ Wikipedias artiklar bör beskriva hur saker och ting verkligen är och inte vad människor tycker.
- ☐ I Wikipedia behöver inte alla åsikter framträda lika tydligt.

A9. Vilka av följande påståenden motsvarar Wikipedias definition av ett neutralt perspektiv?

- ☐ Neutralitet innebär att alla synvinklar är lika sanna.
- ☐ Wikipedia-artiklarna ska presentera olika synsätt på ett neutralt sätt så att läsarna själva kan bestämma vad de anser vara sant.

- ☐ Praxisen med en neutral synvinkel förutsätter att alla synpunkter presenteras som likvärdiga oberoende av hur viktiga eller populära de är.
- ☐ Skribenter kan undvika oavsiktlig partiskhet genom att ge mer utrymme för minoritetssynpunkter.
- ☐ Ett neutralt perspektiv innebär en kompromiss där en mellanform mellan olika synsätt ligger närmast sanningen.

A10. Vilka lösningar föreslås i texten för att undvika så kallade ”redigeringskrig”?

- ☐ Alla skribenter bör tillsammans komma överens om att majoritetssynpunkterna är rätt.
- ☐ Kontroversiella åsikter borde motiveras bättre genom att visa varför de är sanna.
- ☐ **Man borde alltid söka tillförlitliga källor som stöd för fakta.**
- ☐ Alla skribenter bör välja sida och uttrycka den tydligare.
- ☐ I artiklarna borde man helt och hållet avstå från att försöka undvika ”redigeringskrig” och låta människor strida med varandra.

Uppgifterna A11–A30 är flervalsuppgifter indelade i två halvor. För alla uppgifter är minst ett svarsalternativ rätt. Läs frågan och de svarsalternativ som erbjuds noggrant. Kryssa för de svar som du anser vara korrekta utifrån materialet som delats ut till dig.

Från uppgifterna A11–A20 får du högst 0,5 poäng för varje uppgift. Varje svarsalternativ ger +0,1 eller -0,1 poäng beroende på om svaret är rätt eller fel. Att helt låta bli att svara ger -0,5 poäng. Från uppgifterna A11–A20 kan du få sammanlagt 5 poäng.

Uppgifterna A11–A30 baserar sig på material som delas ut under provet. För uppgifterna A11–A30 öppnas det material som behövs via länken nedan:

Janne Rantala (2024)

A11. Vad gjorde Portugal i Afrika på 1960-talet?

- ☐ Stödde lokala befrielseörelser.
- ☐ Det framgår inte av artikeln.
- ☐ Avstod frivilligt från sina kolonier.
- ☐ **Försökte hålla fast vid de områden som landet besatt.**
- ☐ **Utkämpade kolonialkrig i flera olika kolonier i Afrika.**

A12. Hur skiljer sig den portugisiska kolonialadministrationens särdrag från exempelvis den brittiska eller franska kolonialadministrationen?

- ☐ **Portugals kolonialpolitik var särskilt rasistisk.**
- ☐ Den portugisiska kolonialadministrationen grundade sig på ett nära samarbete med lokalbefolkningen.
- ☐ Den portugisiska kolonialadministrationen var kortvarig jämfört med andra europeiska länder.
- ☐ **Den portugisiska kolonialadministrationen var ovanligt långvarig.**
- ☐ Kolonialadministrationen var likadan överallt.

A13. Vilken roll spelade de nationella befrielseörelserna, såsom Frelimo, i avvecklingen av kolonialismen i Moçambique?

- ☐ De strävade efter att samarbeta med kolonialadministrationen för att förbättra förvaltningen.
- ☐ **De ledde ett väpnat motstånd mot den portugisiska kolonialadministrationen.**
- ☐ De litade på att FN skulle avgöra frågor i anslutning till avvecklingen av kolonialismen.
- ☐ **De hade en stor betydelse i självständighetsprocessen.**
- ☐ De kontrollerades i huvudsak av olika parter i det kalla kriget.

A14. Hur syns det koloniala arvet enligt artikeln i Moçambiques moderna samhälle?

- ☐ Kolonialismen lämnade inga bestående spår och Moçambique har återvänt till situationen före kolonialismen.
- ☐ **Den koloniala regimen lämnade bestående spår i landets ekonomiska och sociala struktur.**
- ☐ Kolonialismen hade en betydande inverkan på landet, men effekten upphörde med självständigheten.
- ☐ Kolonialismens spår återspeglas främst i landets internationella relationer.
- ☐ **Kolonialismens arv väcker starka känslor.**

A15. Hur förhåller sig rappartisterna som granskades till Moçambiques majoritetspolitik?

- ☐ Rapparna stöder regeringens officiella linje.
- ☐ **Rapparna utmanar majoritetens politik och presenterar alternativa tolkningar.**
- ☐ Rapparna håller sig borta från politiken.
- ☐ Rapparna är konstnärer som sponsras av staten.
- ☐ **Rapparna kommenterar sitt lands politik och politiska karaktärer.**

A16. Hur förändrades historieskrivningen i Moçambique efter landets självständighet?

- ☐ Den blev politiskt neutralt eftersom Portugal inte längre ingrep i Moçambique.
- ☐ **Där betonades de utvalda frihetskämparnas synpunkter.**
- ☐ Mångfalden i fråga om perspektiv ökade, eftersom makthavarna uppmuntrade till fri diskussion.
- ☐ De internationella forskarnas inflytande ökade och de började styra landets historiska tolkningar.
- ☐ **Historieskrivningen har blivit ensidig eftersom makthavarna försöker kontrollera den.**

A17. Vilket av följande är ett viktigt drag i Moçambiques självständighetshistoria enligt artikeln?

- ☐ **Ensidigt framförande av det förflutna av makthavarna och utplånande av konkurrerande synvinklar.**
- ☐ Det rådande narrativet om Moçambiques självständighet godkänns enhälligt.
- ☐ **Förvrängning av betydelsen av många personer som var centrala för självständigheten.**
- ☐ Historieforskning som gjorts utanför Moçambique dominerar i Moçambiques historieskrivning.
- ☐ Godkännande av arvet efter det förflutna som sådant.

A18. Hur återspeglar raptexter avkoloniseringen av Moçambique?

- ☐ Raptexterna fokuserar på dagens problem och behandlar inte avkoloniseringen.
- ☐ **Raptexterna framhäver smärtpunkterna under kolonialismen och det svåra arvet från självständighetsstriden.**
- ☐ **I raptexterna förenas kampen under självständighetstiden med dagens dekoloniala kamper.**
- ☐ Raptexter fokuserar på de internationella relationerna efter Moçambiques självständighet.
- ☐ Raptexter är fiktiva och återspeglar därför inte avkoloniseringen.

A19. Hur utmanar de raptexter som granskas i artikeln maktpolitikens uppfattning om det förflutna?

- ☐ **De godkänner inte Frelimos officiella version av det förflutna.**
- ☐ Till skillnad från Frelimo utmanar raptexterna den vita dominansen.
- ☐ De fokuserar på internationella aktörer i Moçambiques historia.
- ☐ De kritiserar den portugisiska kolonialadministrationen och inte den lokala politiken.
- ☐ **De lyfter fram bortglömda eller marginaliserade karaktärer och händelser.**

A20. Till vad hänvisar begreppet politiska förfäder som används i artikeln?

- ☐ Politikers släktingar som dog för länge sedan.
- ☐ Före detta kolonialhärskare, dvs. kolonialherrar, vars inverkan man vill bli av med.
- ☐ Stamhövdingar som kritiserar avkoloniseringen och som presenteras i rapparnas verk.
- ☐ **Lokala revolutionära ledare vars arv man minns och utnyttjas i dagens politiska debatt.**
- ☐ Makthavare som västerländska rappare förlöjligar i sina texter.

Från uppgifterna A21–A30 får du högst 1,0 poäng för varje uppgift. Varje svarsalternativ ger +0,2 eller -0,2 poäng beroende på om svaret är rätt eller fel. Att helt låta bli att svara ger -1,0 poäng. Från uppgifterna A21–A30 kan du få sammanlagt 10 poäng.

A21. Vad avses i artikeln med omtolkning av kunskap om det förflutna?

- ☐ Att förvränga tolkningar om det förflutna av politiska skäl.
- ☐ Att avsiktligt glömma historiska händelser.
- ☐ **Att införa nya perspektiv vid sidan av officiella berättelser.**
- ☐ Att förvandla myter till helt fiktiva berättelser.
- ☐ **Att ifrågasätta kunskap om det förflutna.**

A22. Vilken relation har raptexterna som behandlas i artikeln till Moçambiques officiella historieskrivning?

- ☐ De kompletterar den officiella historieskrivningen genom att erbjuda åhörarna forskningsdata.
- ☐ **De utmanar den officiella historieskrivningen och presenterar alternativa perspektiv och tolkningar.**
- ☐ De stöder statens officiella historieskrivning och strävar efter att stärka den nationella enhetligheten.

- ☐ De fokuserar på att beskriva Moçambiques nutid och tar inte ställning till tidigare händelser.
- ☐ De ifrågasätter de rådande historietolkningarna.

A23. Vad kännetecknar det kollektiva minnet?

- ☐ Det hänvisar till nyckelerfarenheter som delas av olika samfund.
- ☐ Det är erfarenhetsbaserad kunskap som delas av grupper och samfund.
- ☐ Det är motsatsen till den officiella historietolkningen.
- ☐ Det utesluter de makthavande helt.
- ☐ Det är fiktivt och opålitligt.

A24. Hur förhåller sig de raptexter som artikeln behandlar till det kollektiva minnet?

- ☐ Raptexterna utmanar uppfattningen om att det bara finns en korrekt tolkning av det förflutna.
- ☐ Raptexterna hjälper att göra det kollektiva minnet mångsidigare.
- ☐ Med hjälp av raptexterna strävar man efter att behandla svåra historiska händelser.
- ☐ Raptexterna påverkar inte det kollektiva minnet.
- ☐ Raptexterna är en del av det kollektiva minnet.

A25. På vilket sätt kan raptexterna enligt artikeln ändra uppfattningen om Moçambiques frihetskämpar?

- ☐ Musiker lyfter fram sanningen genom att utnyttja officiella arkivkällor i sina texter.
- ☐ Texterna betonar den mytiska världsbilden som rapparnas förfäder hade.
- ☐ I texterna betraktas de nuvarande makthavarna som hjältar likställda med frihetskämparna.
- ☐ Texterna ifrågasätter de berättelser som berättas om personer som stämplats som förrädare.
- ☐ Texterna är ett sätt att hämta det förflutna till nutiden.

A26. Hur behandlar de moçambikiska rapparna som presenteras i artikeln arvet efter självständighetskampen?

- ☐ Genom att framhäva Frelimos prestationer.
- ☐ Genom att undvika hänvisningar till självständighetskampen.
- ☐ **Genom att ifrågasätta den officiella historietolkningen och granska motstridiga minnen.**
- ☐ Genom att fokusera på internationella krafters inverkan på utvecklingen i Moçambique.
- ☐ **Genom att utnyttja det förflutna i sitt konstnärliga uttryck.**

A27. Vilka termer beskriver bäst den kunskap om det förflutna som förmedlas av raptexterna som beskrivs i artikeln?

- ☐ **Populärkultur**
- ☐ Politiskt propagandaberättande
- ☐ **Kollektiv muntlig tradition**
- ☐ Arkivuppgifter
- ☐ Officiell historieskrivning

A28. Vad är det som enligt artikeln gör raptexterna betydelsefulla som en del av Moçambiques kollektiva minne?

- ☐ De upprepar de uppfattningar om det förflutna som godkänts av regeringen.
- ☐ De skapar fiktiva berättelser om det förflutna och strävar efter att erbjuda lyssarna musikaliska upplevelser.
- ☐ De försöker glömma de historiska händelserna och koncentrera sig på att underhålla åhörarna.
- ☐ **De erbjuder en plattform för att lyfta fram folkets perspektiv och den inofficiella historien.**
- ☐ De är en del av Moçambiques officiella kulturexport till världen.

A29. Hur hanteras Moçambiques revolutionära karaktärer i de raptexter som presenteras i artikeln?

- ☐ Enbart som hjältar utan kritik.
- ☐ **Som både beundrade och motstridiga karaktärer.**
- ☐ Som bortglömda personer som man inte längre minns.
- ☐ Som moderna kulturfigurer utan historiska hänvisningar.
- ☐ Som värdelösa och kriminella.

A30. Hur kan rap enligt artikeln komplicera moçambikiernas uppfattning om det förflutna?

- ☐ Genom att presentera en tydlig tolkning av det förflutna.
- ☐ Genom att stärka de officiella tolkningarna av det förflutna.
- ☐ **Genom att lyfta fram alternativa och ibland motstridiga perspektiv på historien.**
- ☐ Genom att helt ersätta historieskrivningen med musik.
- ☐ **Genom att utmana den officiella historieskrivningen.**